

2003 - 1

Et meget ubehageligt "landskabsukrudt", Rynket Rose (*Rosa rugosa*), truer den fynske natur.

Otto Buhl

Store strækninger af de ellers så kendte og attraktive fynske strandvolde og strandoverdrev er ved at gro til med en overset plante. Det drejer sig om den uskyldigt udseende invasive art Rynket Rose (*Rosa rugosa*), der oprindeligt stammer fra så fjerne egne som Kamchatca-halvøen på østsiden af Sibirien ud til Stillehavet.

At den stadig ikke rigtig betragtes som nogen trussel er sikkert på grund af dens smukke, velduftende blomster og senere gode anvendelige hyben, derfor er planten også kendt under navnet "hybenrose". Mange sommerhusejere, kommunale myndigheder og stiftelser planter ligefrem Rynket Rose ved udstykning af sommerhusgrunde, da det er en billig plante, som hurtigt giver læ på en forblæst strandgrund. Den gror alt for godt, næsten uanset hvor den plantes og kan tåle salt.

Planten breder sig hurtigt med rodsnud til alle sider, og samtidig er den utrolig flittig med at danne mange frø i de hyben som udvikles i store mængder. Heldigvis bliver mange hyben plukket af mennesker til marmelade og helsekost, og nogle fuglearter fx Grønirisk er gode frøknækkere, men det kan ikke undgås, at frø spredes langs kysterne af strøm og bølger. Desuden vil bølgerne grave og gnave rodstykker fri, der også spredes med vandet.

Mange steder danner dette alvorligt stikkende landskabsukrudt allerede tætte krat på mange kyststrækninger/strandvolde. Bevoksningerne kan se meget uskyldige ud med ofte meget lave dværgplanter på 10 -20 cm's højde, men det er noget forfærdeligt stikkende stads og er fx umuligt at forcere uden kraftigt fodtøj.

Rynket Rose er da smuk - her med besøg af en larve af spinderen *Malacosoma castrensis*.
Mange mennesker tror fejlagtigt, at det er lig med dejlig dansk natur. Foto OB

Sådanne rosenbevoksede områder, der ofte udvikles på ellers tyndt bevoksede, tørre, sandede arealer, bliver uanvendelige til menneskeligt brug, og den naturlige flora går også tabt, idet de indfødte arter reelt bliver kvalt. Der kan nævnes arter som Gul - og Hvid Snerre, Bidende Stenurt, Alm. Røllike, Kornet Stenbræk, Sct. Hansurt og Mark-Bynke samt en række mindre arter bl.a. indenfor Ærteblomstfamilien. Hele det naturlige plantesamfund forsvinder, og monokulturen af Rynket Rose tager over, som forringer / berører levesteder for mange insekter, smådyr og pattedyr. Der er bundet sommerfuglearter til mindst fem af de nævnte plantearter, og disse forsvinder derfor fra stedet sammen med værtsplanterne.

Rosens blade er altid pæne og hele, da kun enkelte danske insekter kan finde på at anvende Rynket Rose som værtsplante; indførte / indslæbte "fremmede" planter har generelt en dårlig smag for danske insekter. I rosens hyben kan frøene dog angribes af larver af en båndflue og en vikler, mens det er sjældent bladene ædes eller mineres - det sker nærmest ved fejltagelser eller af mangel på andet.

Der skal kraftig indsats til for at fjerne hybenroseerne, når de først har dannet en stor, kompakt bestand. Hvis man ikke vil anvende kemisk krigsførelse, skal hele bestanden rives op med rod af kraftigt maskinel og afbrændes, indsatsen skal følges op indtil flere år efter, så hver eneste lille spirende rodstump, der måtte dukke op, straks destrueres.

Stengade Strand, Langeland, 09.iii.2002 med fyldige bevoksninger af Rynket Rose. Foto OB.

Den således blotlagte jordoverflade vil med tiden igen blive indtaget af den tidligere flora ud fra den frøpulje som findes i jorden eller fra nærværende liggende lignende arealer.

Det bliver en meget ressourcekrævende indsats, der skal til for at udbedre tankeløsheden og denne "laden stå til" som råder i øjeblikket, så det ville være bedst at komme i gang, mens det endnu er overkommeligt. Men som ved så meget andet – myndighederne vil hellere tvinges til at helbrede end at forebygge!

Sammenlignet med den halvhjertede bekæmpelse af Kæmpe-bjørneklo kan indsatsen mod Rynket Rose blive meget besværlig og bekostelig, hvis man da ikke bare lader rosen indtage vore kyststrækninger som en naturlig vækst med gode blomster til bierne og smukke blomster og fine hyben til sommerhusfolket. En maskine kan altid rekvireres til at bryde en passage gennem rosenkrattet til vandkanten, så der kan soppes og bades, mens vor egen indfødte natur nedbrydes og forsvinder.

Et eksempel på denne omsiggrubende pest er vist med et par billeder fra de tidligere så gode strandoverdrev foran skoven ved Stengade Strand på Langeland. Her lever det meget sjældne sækmøl *Coleophora adjunctella* HS., som ellers kun er kendt lokalt ganske få steder i SZ, NWZ og B. Sommerfuglens larve lever i en spundet sæk minerende på bladene af de mindste Slåenbuske, der vokser ude på overdrevet i det varme mikroklima.

Det er de senere år ikke undersøgt, hvorvidt arten stadig trives på området, om den måske allerede er truet eller endog forsvundet som fynsk sommerfugleart på grund af skygning og ændring af mikroklimaet; det må først undersøges.

Stengade Strand, Langeland. Det mørke i bunden er de små lave dværgroser, højere roser ses i baggrunden. Foto OB.

I tilknytning hertil må jeg igen minde om tabet af to andre arter i slægten *Coleophora*, nemlig *Coleophora millefolii* Zell. på Enebærodde som følge af Fyns Amts håbløse og tåbeligt overdrevne fåregræsning. Fårene åd værtsplanten Alm. Røllike helt ned i golfhøjde. Man tror stadig græsning er løsningen på al 'naturpleje'.

Den anden art *Coleophora hackmani* (Toll), der levede på Slipshavns stenoverdrev på Nikkende Limurt – forsvandt også ved Fyns Amts mellemkomst – som følge af alt for voldsom kvæggræsning, som nu i 2002 tilsyneladende er nedtrappet. Begge græsningsformer er på nuværende tidspunkt (okt. 2002) ændret, men den uoprettelige skade er jo sket. De to sommerfuglearter, der netop kun levede de berørte steder, er udryddet i faunadistrikt F – og med stor sikkerhed for altid, da de ikke har steder i nærheden, hvor de kan genindvandre fra !!

Lad os håbe, at *Coleophora adjectella* HS. på Stengade Strand ikke snart skal tilføjes listen på grund af invasionen af et smukt landskabsukrudt. Eller fordi man af uvidenhed pludselig rydder overdrevene for roser og dermed også slåenbuskene. Det er dog nok så kostbart, at det nok ikke lige bliver gennemført.

Det kan være dyrt at eksperimentere med såkaldt 'naturpleje' på meget følsomme områder som overdrev, men de færreste mennesker opdager det. De få fynske overdrev, der ikke allerede er ødelagt ved opdyrkning, plantning og sprøjtning, gør man alt for at ødelægge med overdreven eller aldeles tankeløs 'naturpleje'. – 'Naturpleje' er et fantastisk og meget misbrukt ord !!